

I iz ovih podataka možemo brzo ustanoviti, da li se para i parni kotao pravilno iskorišćuju. Upoznamo li navedene činjenice, ne ćemo imati nepravilika u pogonu s proizvodnjom i potroškom pare, pa ćemo proizvoditi mlijeko i mliječne proizvode s najmanjim troškovima za paru i moći ćemo pojedine proizvode pravilno opteretiti troškovima za paru.

Literatura:

- W. Westphal: Milchwirtschaftliche Betriebslehre, Verlag Paul Parey, 1957.
Thomsen: Energie, Kälte und Wasserversorgung. Deutsche Molkerei-Zeitung, 1956.
H. Bauer: Kesselkontrolle durch die Verdampfungsziffer u. wirtschaftliche Gestaltung des Dampfverbrauches. Deutsche Molkerei-Zeitung, 1952.
G. Wälzholz: Untersuchung der Energiewirtschaft von Molkereien, Wissenschaftlicher Jahresbericht, 1955/56.

Ing. Simo Parijez, Sarajevo
Centralna mljekara

ORGANIZACIJA PRIJEMA MLIJEKA U KONZUMNIM I PRERADBENIM MLJEKARAMA

Pravilno riješeno pitanje o otkupu odnosno prijemu mlijeka u mljekarama očituje se u cjelokupnom toku prerade u konzumnim i preradbenim mljekarama, u kvaliteti proizvoda, u čuvanju mlijeka od kvara, uopće u rentabilnosti poduzeća. Jasno je da, kvalitet mlijeka zavisi u prvom redu o proizvodnji, ishrani i držanju stoke, ali i o drugim faktorima. Nije dovoljno samo da proizvedemo kvalitetno i svježije mlijeko, jer je put mlijeka do mljekare obično dug i traje po nekoliko sati, a s kvalitetnom i higijenskom proizvodnjom usko je povezana i organizacija otkupa, transporta i prijema mlijeka na terenu i u mljekarskim pogonima. Ovo je naročito važno u toku ljetnog i prijelaznog perioda, kada je povećana vanjska temperatura, koja znatno utječe na povećanje kiselosti kod svježeg mlijeka.

Organizacija prijema mlijeka treba da počne već na terenu kod proizvođača i tu da se pazi na čistoću, kiselost i specifičnu težinu, pa da se odvajaju uzorci za ispitivanje masnoće. U našoj zemlji, gdje preteže umjeren klima s prilično toplim ljetima, a često i s prijelaznim godišnjim dobima, znatnu ulogu ima kontrola kiselosti, koja se vrši na terenu kod proizvođača i na rampi mljekare. Ova kontrola mlijeka na rampi mljekare treba da bude detaljnija i preciznija, jer od nje zavisi daljnji postupak s mlijekom, koje odlazi za konzum kao pasterizirano ili na preradu u mliječne proizvode. Na rampi mljekare uzimaju se uglavnom zbirni uzorci mlijeka od zadruga, poljoprivrednih dobara, i t. d. radi ispitivanja kiselosti, specifične težine, masnoće i čistoće, pa za bakteriološke analize.

Kvantitetno i kvalitetno mlijeko na terenu preuzima sabirač za zadruge, poljoprivredno dobro ili druge proizvođače, a predstavnik mljekare u našim uvjetima preuzima mlijeko, koje je već sakupljeno od individualnih proizvođača, pa mu je dužnost da preuzme mlijeko kvantitativno i da u toku ljetnog perioda obavi kontrolu mlijeka na kiselost.

jednom od pogodnih kemijskih analiza, i da preuzme sandučić s odvojenim uzorcima od individualnih proizvođača, koje nosi u laboratorij mljekare na daljnje ispitivanje. Međutim, gdje postoje mogućnosti za kvalitetan i kvantitetan prijem mlijeka isključivo na rampi mljekare, to ima velike prednosti kod bolje organizacije preuzimanja mlijeka, jer se isključuje kontrola mlijeka na terenu, a time je ukinuta jedna suvišna karika u tom lancu od proizvođača do mljekare. Ovo navodim iz iskustva i prakse, koja se provodi već dvije godine u »Centralnoj mljekari« — Sarajevo, gdje se kvalitetan i kvantitetan prijem mlijeka obavlja isključivo na rampi mljekare, a kontrolu na terenu kod individualnih proizvođača — zadrugara, preuzele su zadruge, koje smo uz pomoć Sreskog poslovnog saveza opskrbili najpotrebnijom laboratorijskom opremom za ispitivanje kiselosti, specifične težine i masnoće mlijeka, pa osposobili osoblje da vrši osnovnu kontrolu mlijeka kod individualnih proizvođača. Na ovaj način ne treba otpremati mnogobrojne uzorke mlijeka u centralni laboratorij, a pored toga uvedena je stroža i točnija kontrola mlijeka kod individualnih proizvođača, jer na taj način mogu službenici zadruge organizirati i uzimati uzorke kad im to najbolje odgovara, pa je ovo kud i kamo prikladnije negoli da kontrolni laboranti iz centralnog pogona odlaze na teren. Kod ovog načina kontrole mlijeka zainteresirane su u prvom redu zadruge, jer se više brinu za što bolju čistoću, masnoću i manju kiselost mlijeka, koje treba biti svježije i sposobno za pasterizaciju do momenta, kad se preuzima na rampi mljekare ili pak u samoj zadrugi. Nije li mlijeko besprijekorno, plaća se po znatno nižim cijenama.

Za prijevoz mlijeka od zadruge odnosno od proizvođača do mljekare plaća se posebno 2,5—3 Din litru, ali se pokazalo da je to za mljekaru rentabilnije, jer je isključila s tih relacija svoje kamione, a što se tiče zadruga, one su našle svoju računicu, jer upotrebljavajući kamione, traktore ili pak zaprežna kola za prijevoz mlijeka, u usputnoj i povratnoj vožnji prevoze i druge poljoprivredne proizvode do tržnice i natrag. Mljekara pak ima svoja vozila isključivo za određene relacije i po završenom prijevozu mlijeka s terena do mljekare ostaju ta vozila neiskorištena puno radno vrijeme i odlaze u garažu. Imajući pred očima ekonomiku transporta, ovo je vrlo uspješna novina u našem mljekarstvu. Kalkulacije jasno govore, da sam transport mlijeka bitno utječe na prodajnu cijenu mlijeka i mliječnih proizvoda. Pored toga transport mlijeka usko je povezan s organizacijom prijema, jer o vrsti prijevoznog sredstva i o pravilnom rasporedu pristizanja mlijeka s terena zavisi ravnomjeran rad pogona, pa iskorišćivanje uređaja i radnog osoblja. Tad nema ni nepotrebne gužve i čekanja na rampi od strane proizvođača mlijeka, a u ljetnom periodu i za toplijih dana ne će se mlijeko kvariti na vozilima, koja čekaju na red da na rampi predaju mlijeko.

Da organizacija oko predaje mlijeka bude što bolja treba u svim prilikama, gdje je to moguće, prijem mlijeka obavljati posebno od večernje, a posebno od jutarnje mužnje. Ovo je naročito važno u onim područjima, gdje se proizvode veće količine mlijeka, a i za toplijih dana, kad se mlijeko više kvari, jer se odmah nakon mužnje dovoljno ne ohladi. Istina, za ovo dvojno sakupljanje mlijeka hoće se većih troškova oko transporta, pasterizacije i hlađenja, pa angažiranje osoblja u pogo-

nima. Da dobijemo zdravo mlijeko, treba ga sakupljati na ovaj način, jer od kiselog mlijeka imat će štete proizvođači i mljekara. Ne može li se pak mlijeko dvojno preuzimati i sakupljati, tada treba zahtijevati od proizvođača, da odvajaju mlijeko posebno od večernje, a posebno od jutarnje mužnje.

Iz svega naprijed izloženog vidimo, da dobra organizacija prijema mlijeka, počev od proizvođača do mljekare, bitno utječe na pravilno i normalno odvijanje proizvodnje, na kvalitet mlijeka i mliječnih proizvoda, na potpuno iskorišćavanje postrojenja i zaposlenog osoblja, pa na smanjenje transportnih i općih troškova u poduzeću. Prema tome treba organizirati prijem mlijeka prema konkretnim uvjetima, u kojima se mljekare nalaze, inače nastaju poteškoće i štete u radu poduzeća, za druge ili poljoprivrednog dobra.

Ing. Sava Živanović, N. Beograd
Institut za mlekarstvo

III KURS SAVETODAVNE SLUŽBE U MLEKARSTVU

Savetodavna služba u daljem razvoju mlekarstva dobiva sve veći značaj. Potreba za ovom službom osećala se i dosad, i tamo gde je ona postojala, i gde je bila dobro organizovana dala je vidne rezultate. Glavni deo njenog rada bio je usmeren ka otkupu većih količina mleka; uticala je na poboljšanje kvaliteta mleka, racionalnije je organizovala transport mleka i doprinela da se smanje gubitci pri otkupu, da bi uporedo sa ovim poboljšala proizvodnju, higijenu i kvalitet proizvoda.

Njena uloga i značaj dobiće svoj puni odraz u skoroj budućnosti, obzirom na planove za unapređenje stočarstva-govedarstva i na povećanje proizvodnje mleka. Realizacija planova, povećanje brojnog stanja krava već je počelo; viškovi mleka se povećavaju, tako da ćemo na početku sledeće sezone imati daleko veće količine mleka nego ranije. Sa većim količinama mleka dolaze novi problemi, zadaci s kojima će savetodavna služba morati da se sukobljava, da na njima radi i da ih rešava.

U cilju daljeg razvoja ove službe, Institut za mlekarstvo FNRJ organizovao je III kurs savetodavne službe za stručnjake koji u ovoj službi rade u našim mlekarima. Na ovakvom kursu, čiji je zadatak unapred određen, izmenjana su dosadašnja iskustva, vođene diskusije o metodama rada i boljim rešenjima pojedinih zadataka, da se posebno kroz sve ove razgovore istakne značajna uloga savetodavne službe. Cilj kursa bio je i upoznavanje kursista sa savremenim shvatanjima o muži, naročito mašinskoj, sakupljanje mleka, metodama kontrole, kvaliteta mleka i dr. Zapravo, u roku od 15 dana bilo je potrebno osvežiti ranije stečena znanja i ukazati na novija rešenja koja se kod nas u praksi još ne primenjuju.

Program kursa je obuhvatio izlaganja o planovima razvoja proizvodnje mleka, razvoju mlekarstva, muži (ručnoj i mašinskoj), sakupljanju i transportu mleka, štalama za smeštaj muzne stoke, izmuzištima,